

MARKO PRIPIC/PISNEL

LADISLAV ILČIĆ: iz udruge GROZD, Glasa roditelja za djecu - "ZA"

referendumska groznica

BRAK JE ZAJEDNICA ŽENE I MUŠKARCA: PRVI USTAVOTVORNI

KONZERVATIVNI ILI LIBERALNO

Crkva, udruge i neke političke stra

Iduće nedjelje, 1. prosinca, građani Hrvatske, treći put u 23 godine izići će na referendum. Ovak put kako bi se izjasnili jesu li za to da se u Ustav unese odredba prema kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca.

Ako računamo da je prvi referendum, onaj o neovisnosti, održan 1990. godine dok je Hrvatska još bila u sastavu SFR Jugoslavije, onda je zapravo riječ o drugom referendumu od stjecanja neovisnosti. Prošli je, podsjetimo, održan u siječnju 2012. godine i na njemu se odlučivalo o članstvu Hrvatske u Europskoj uniji. Predstojeći referendum ujedno će biti prvi ustavotvorni: ako građani većinom potvrdno odgovore na referendumsko pitanje, odredba o definiciji braka kao zajednici muškarca i žene odmah će biti ugrađena u Ustav RH. Ta odredba trenutno postoji u Obiteljskom zakonu, a ovim bi bila uzdignuta na najvišu, ustavnu razinu. Do referenduma je došlo na poticaj građanske inicijative "U ime obitelji" čiji su aktivisti sredinom lipnja predali predsjedniku Hrvatskog sabora čak 749.316 prikupljenih potpisa građana sa zahtjevom da se isti održi. Prije dva tjedna Hrvatski je sabor većinom glasova donio odluku o raspisivanju referenduma, dok je prošloga tjedna Ustavni sud potvrdio kako nema razloga za poništavanjem saborske odluke i zapreka održavanju referenduma.

FITILJ ZAPALIO 4. MODUL

Opisano ovako, u najkraćim crtama, cijela predreferendumska procedura doima se jednostavnom i samorazumljivom. No, proteklih mjeseci svjedočili smo, a svjedočiti ćemo još tjeđan dana – jer, u jeku je i službena kampanja – kako je ovaj referendum izazvao mnoštvo kontroverzi, ostrašćenih rasprava, verbalnih sukoba, čak i ponekom prijetnjom smrću. Sama referendumska inicijativa začeta je nakon lanjskih prijedora oko uvođenja zdravstvenog odgoja u osnovne škole, točnije spolnog odgoja iz spornog 4. modula Kurikuluma o zdravstvenom odgoju na kojem je inzistirao ministar obrazovanja Zeljko Jovanović, a u kojem se obraduju teme o spolnoj/rodnoj ravnopravnosti i spolno odgovornom ponašanju. Konzervativniji dio javnosti koji uključuje Crkvu, mnoge građanske udruge i neke političke stranke, žestoko se osporivši predloženo (četvrtom) modulu tvrdeći da isti nametne neprihvatljive vrijednosti te da su iz procedure donošenja posve bili isključeni roditelji. Kada je Ustavni sud sredinom svibnja ove godine ukinuo sporni Kurikulum zbog proceduralnih pogrešaka (neus-

kladenog sadržaja zdravstvenog odgoja u ustavnim pravom i slobodom roditelja u odgoju djece) bila je to točka prijeloma koja je rezultirala pokretanjem inicijative "U ime obitelji" i prikupljanjem potpisa za referendum.

Već je samo prikupljanje potpisa dodatno "našpanalo" već ionako napetu atmosferu u javnosti čiji je liberalniji dio počeo upozoravati kako će se pozitivnim ishodom referenduma diskriminirati i diskvalificirati prava manjine, u ovom slučaju seksualne – pripadnika LGBT zajednice – jer bi rečenom definicijom brak i ustavom bio potvrđen kao ekskluzivno pravo heteroseksualnih parova. Pokretajući referendum i njegovi zagovornici, uz svesrdnu podršku predstavnika Katoličke crkve, smatraju pak kako se u ovom slučaju radi o zaštiti tradicionalnih vrijednosti u skladu s Božjom voljom. Ili, kako je to ovih dana sisački biskup, mons. Vlado Košić, u pismu u povodu skorajšnjeg referenduma, poručio župnicima, rektorima kapela i samostanima na području svoje biskupije: "Brak kao zajednica žene i muškarca najbolje je mjesto za primanje i podizanje djece, osnova obitelji koja je temeljna jedinica svakog društva. To je u skladu s Božjom voljom, i ne samo da nije u suprotnosti s našom vjerom, nego to upravo naša kršćanska vjera jasno zahtjeva!" S druge strane, protivnici takve definicije braka u Ustavu okupljeni u oponentskoj građanskoj inicijativi nazvanoj "U ime svake obitelji" svoj stav sažimlju ovako: "Koji su legitimi razlozi za zabranu istospolnih brakova? Nitko ne želi mijenjati tradicionalan brak kao takav nego želimo jednaka prava za sve. Jednako pravo na ostavštinu (bez pisanja oporuke), bolnički pristup uož obitelji (u slučajevima kada to nije moguće, a posprdnno nazvani "prijetelji" nisu dopušteni), i najvažnije od svega – pravo na ljubav."

VIŠE OD REFERENDUMA

Pitanje je mnogo više od referendumsko; ono je svjetonazorsko i ideološko i s njime su na površinu, poput gejzira, u kratkom vremenu izbile dugo ključajuće tenzije i raskoli unutar društva. Zorno, to se možda najbolje vidi na internetskim društvenim mrežama, prostoru gdje se "pre-selila" ovašnja javnost i što je djelomice razlogom izostanka istinski sadržajnih i kvalitetnih rasprava o važnim temama. Na Facebooku su tako osnovane grupe "Ja glasam ZA" i "Ja glasam PROTIV" čiji se članovi međusobno nadmeću isključivim, nerijetko bjesnućim pa i vulgarnim "argumentima". Očitovati se "za ili protiv" postalo je sudbinski važno. Oni koji se zasad drže u sredini ili su "protiv" ali ne nužno iz svjetonazorskih uvjerenja, najčešće ptežu argument ci-

Pitanje je mnogo više od referendumskog i s njime su na površinu u kratkom vremenu izbile dugo ključajuće tenzije i raskoli unutar društva

jene samog referenduma. Isti će zaključiti kako je 47 milijuna kuna, koliko će koštati organizacija i provedba samog referenduma, "najgora moguća investicija" u vrijeme dok se zemlja bori s teškom gospodarskom krizom, a nezaposleno je više od 350 tisuća građana. No, kao što jednom zgodom reče premijer Zoran Milanović "demokracija košta", a što se tiče izlišnosti samog referenduma – ništa što smatra važnim više od 700 tisuća birača ne može biti takvo, kako je istaknuo u nedavnom intervjuu za portal Danas.hr jedan od vodećih pravnih stručnjaka i suautor Ustava RH, prof.dr. Branko Smerdel s Pravnog fakulteta u Zagrebu. Sam ovaj referendum iznovice je otvorio

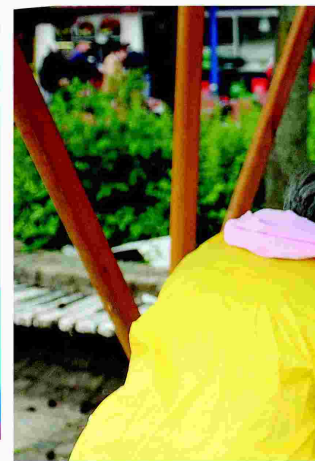
ODBOR ZA USTAV Neuspjeli manevri vladajućih

● Dobivši na stol zahtjev s više od 700 tisuća potpisa, saborski Odbor za Ustav na čelu s SDP-ovcem Peđom Grbinom u početku je tražio način kako izmigljeti raspisivanje referenduma o braku, pa je potom predlagao da se održi referendum o pokretanju postupka promjene Ustava, ali ne i same promjene. Zatim se iz redova vladajućih pokušalo tumačiti kako bez obzira na ishod referenduma, Ustav može promijeniti samo zakonodavno tijelo odnosno Hrvatski sabor. Od svih tih manevara odustalo se nakon što je Ustavni sud jasno rekao da je rezultat referenduma obvezujuć. Drugim riječima, u slučaju da većina birača na referendumu zaokruži "da" odredba prema kojoj je brak zajednica muškarca i žene odmah će ući u Ustav.

ZELJKA MARKIĆ: predstavnica građanske inicijative "U ime obitelji" - "ZA"

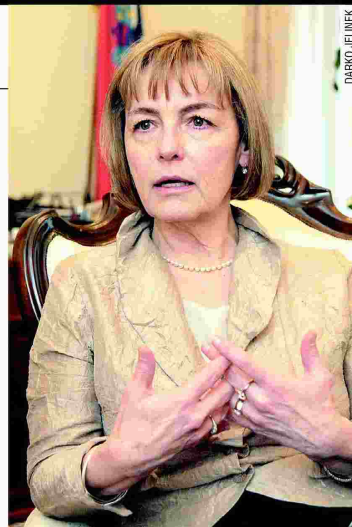
● FAMOZNI KURIKULUM BIO JE TOČKA PRIJELOMA KOJA JE REZULT

Piše: Miroslav FILIPOVIĆ

REFERENDUM PODIJELIO HRVATSKU NO "ZA" "PROTIV" nke za očuvanje obitelji

VESNA PUSIĆ: predsjednica HNS-a i prva potpredsjednica Vlade - "PROTIV"

propisan minimalan broj građana koji mora izići na referendum da on bude valjan. Drugim riječima, tehnički se može dogoditi da 1. prosinca izide samo 10 ili 20 posto građana, jer druge to pitanje ne zanima, ili ga ne smatraju važnim pa da njihova većina, a to bi zapravo bila velika manjina građana, odluči o izmjeni Ustava", kazao je nedavno za Glas Slavonije Zvonimir Lauc s osječkog Pravnog fakulteta i jedan od vodećih domaćih stručnjaka za ustavno pravo.

MILANOVIĆ UNIO POMUTNJU

Smerdel je pak upozorio u već spomenutom intervjuu kako je pomutnju, koja je "cijelu stvar odvela krivim putem" unio premijer Milanović. Njegova prva reakcija na referendumsku inicijativu bila je da on i njegova vlada takvo što neće dopustiti. Potom je, kako to naglašava Smerdel, stav premijera i vlade bio "ako i dopustimo, nećemo priznati rezultate", da bi na kraju zastupnici SDP-a, ali ne i koalicijskih im partnera iz HNS-a, u Saboru digli ruke za održavanje referenduma. Čak nisu zatražili ni ocjenu ustavnosti referenduskog pitanja što su, kao saborska većina, mogli učiniti.

"Vlada je pogriješila jer nije smjela pokušavati spriječiti referendum, nego nastojati istovremeno ugraditi u Ustav

formulaciju koja će novim zajednicama zajamčiti ravnopravnost", kazao je prof. Smerdel u razgovoru za Danas.hr. Umjesto saborskog, Ustavnom sudu stiglo je nekoliko zahtjeva udruga i pojedinaca za ocjenom ustavnosti referenduskog pitanja, ali i samog referenduma, no ustavni suci na njih nisu reagirali držeći se toga da jedino Hrvatski sabor ima pravo zatražiti takvu ocjenu, ali i vodeni time da je svoju odluku Sabor donio uvjerljivom natpolovičnom većinom glasova. No, ustavni su suci pritom naglasili kako moguća nadopuna Ustava odredbom da je brak zajednica muškarca i žene "ne smije imati utjecaja na daljnji razvitak zakonskih okvira instituta izvanbračne i istospolne zajednice u skladu s ustavnim zahtjevom da svatko u Hrvatskoj ima pravo na poštovanje i pravnu zaštitu obiteljskog života".

(NE)DISKRIMINIRAJUĆI REFERENDUM

I dok će inicijatori i zagovornici referenduma isticati kako njime nikoga ne ugrožavaju, već u svom zahtjevu samo sažimaju ono što je ukorijenjeno u hrvatsku tradiciju i što većina građana osjeća i drži neupitnim. "Brak kao životna zajednica žene i muškarca štiti pravo djeteta na majku i oca. Zakonodavac ne smije ugroziti to pravo, nego naprotiv, povećati šanse da djeca

Na Facebooku su tako osnovane grupe "Ja glasam ZA" i "Ja glasam PROTIV" čiji se članovi međusobno nadmeću isključivim, nerijetko bjesomučnim pa i vulgarnim "argumentima"

poznaju i uživaju ljubav i majke i oca u svakoj životnoj situaciji u kojoj je moguće stvoriti djetetu uvjete da odrasta u obitelji s majkom i ocem. Sve države to prepoznaju kao državni i nacionalni interes i zato je obitelj zaštićena posebnom zaštitom države. To je pitanje stabilnosti i opstanka društva", kažu u inicijativi "U ime obitelji". S druge strane, aktivisti LGBT zajednice smatraju da je referendum diskriminirajući jer "jedna skupina građana želi Ustavom onemogućiti drugu skupinu građana". Na istom fonu oglašile su se i pučka pravobraniteljica Lora Vidović te pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić koje su u zajedničkom priopćenju istaknule da je "jednakost jedna od najviših vrednota ustavnog poretka RH" te da bi uvođenje odredbe o braku kao zajednici žene i muškarca u Ustav dovelo u nepovoljniji položaj izvanbračne i istospolne zajednice. Argumenti obje strane već su uglavnom iscrpljeni, no kampanja je u punom jeku. Ostaje, međutim, gorak okus jer je zbog suviše unesenih emocija i tvrdih, pa i tvrdokornih svjetonazorskih stavova s obje strane izostala kvalitetna javna rasprava. Ako ništa drugo, još jednom je ogoljeno pitanje manjkavosti zakonske regulacije instituta referenduma koji bi, pod hitno, trebao ići na generalni remont. ■

IRALA POKRETANJEM PRESUDNE INICIJATIVE "U IME OBITELJI"

EUROPSKI SLUČAJEVI

28 država ne priznaje istospolne brakove, a u devet su ozakonjeni

● Istospolni brakovi ozakonjeni su u devet europskih država. Prva je to učinila Nizozemska, 2001. godine, a njezin primjer slijedile su Belgija, Španjolska, Švedska, Norveška, Portugal, Island, Danska te ove godine Francuska. Cetnaest država, među kojima i Hrvatska, zakonom priznaje status istospolnih zajednica: Andora, Austrija, Češka, Finska, Grenland, Irska, Lihtenštajn, Luksemburg, Njemačka, Mađarska, Slovenija, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Istospolne zajednice ne priznaje preostalih 28 europskih država među kojima Italija, Poljska, Rusija, Ukrajina, Grčka, Slovačka, Srbija, Turska... Inače, prva zemlja koja je zakonski priznala registrirano partnerstvo istospolnih parova bila je Danska učinivši to još 1989. godine.